

**Förslag till mötes- och resepolicy med tillhörande
riktlinjer, förslag till klimatväxlingsmodell och förslag
avseende förmånsykel**
Stadskontoret

Upprättad
Datum: 2020-06-03
Version: 1.0
Ansvarig: Carina Tempel
Förvaltning: Stadskontoret
Enhet: HR-avdelningen

Innehållsförteckning	
Inledning.....	3
Resor i tjänsten	4
Flyg.....	4
Användning av privat bil i tjänsten	4
Förslag till mötes- och resepolicy med tillhörande riktlinjer	6
Mötes- och resepolicy i Malmö stad	6
Mötes- och resepolicyn gäller för alla inom Malmö stad	6
Prioritering vid möten och resor i tjänst	6
Resfritt möte	6
Resor i tjänsten lokalt inom Malmö.....	6
Resor i tjänsten inom Skåne och Köpenhamns-regionen.....	6
Inrikes resor i tjänsten	6
Internationellt.....	7
Information om reseräkningar, försäkringar och ersättning	7
Att tänka på.....	7
Riktlinjer för Malmö stads möten och resor.....	8
Att mötas utan att träffas	8
Att välja färdssätt	8
Gång eller cykel.....	8
Buss eller tåg.....	8
Bil	8
Taxi.....	9
Privat bil.....	9
Flyg.....	9
Boka resa i tjänsten.....	9
Betalkort och poängsystem	9
Säkra resor	9
Alkohol.....	9
Logi.....	10
Ordna konferens	10
Resor till och från arbetet.....	10
Ansvar	10
Uppföljning	10
Förslag till klimatväxlingsmodell	11
Vad är klimatväxling?	11
Varför klimatväxla?	12
Syfte och mål med klimatväxling	12
Mål i budget 2020	12
Klimatväxlingsmodell i Malmö stad	13
Erfarenhet från andra organisationer	14
Förslag till förmånscykel	16
Inledning	16
Vad är en förmån?	16
Bruttolöneavdrag.....	17
Cykelförmån.....	17
Förmånscykel i Malmö stad	17
Effekter av förmånserbjudande	18

Inledning

Kommunfullmäktige beslutade i budget 2019 att ge kommunstyrelsen, i samarbete med servicenämnden och med stöd av miljönämnden, i uppdrag att arbeta fram en ny resepolicy.

I uppdragsdirektivet som kommunstyrelsen beslutade om i maj 2019 (STK-2019-104) framgår att ”En kartläggning och utredning ska genomföras med syfte att, utifrån resultat av efterlevnad, revidera resepolicy och riktlinjer samt utreda möjlighet till klimatväxlingsmodell.”

Som en första del i uppdraget med att revidera resepolicy togs rapporten ”Uppföljning av nuvarande resepolicy med förslag till fortsatt arbete samt möjlighet till klimatväxlingsmodell” fram. Kommunstyrelsen beslutade att godkänna rapporten i november 2019 (STK-2019-1249).

Rapporten presenterade en uppföljning av resepolicy, förslag på fortsatt arbete som framgångsfaktorer för hållbara resor och möten samt förutsättningar för en klimatväxlingsmodell i Malmö stad.

Förslagen för fortsatt arbete i Malmö stad var:

1. Resfria/digitala möten
2. Alternativ kompensation vid tjänsteresa
3. Resvaneundersökning
4. Användning av privat bil i tjänsten
5. Tjänstecykel
6. Kollektivtrafik som förmån
7. Uppföljning av ny mötes- och resepolicy
8. Översyn kontoplan avseende resekostnader
9. Kommunikation
10. Travel manager
11. Mötes- och resepolicy med tillhörande riktlinjer
12. Klimatväxlingsmodell
13. Förmånscykel

Återrapportering av arbetet med förslag 1–10 sker i ärende STK-2020-791.

Förslag 11–13 återfinns i detta ärende. Förslag 11 kommer att vara föremål för remissförfarande hos samtliga Malmö stads nämnder och bolag, förslag 12 och 13 kommer att vara föremål för remissförfarande hos samtliga nämnder, innan beslut fattas. Förslagen är inte avhängiga av varandra utan kommer att bli tre separata beslutsärenden.

Resor i tjänsten

Under 2018 var Malmö stads totala koldioxidutsläpp för tjänsteresor ca 1,2 miljoner kg. Flyg, nationellt och internationellt, stod för 86 procent av dessa utsläpp. Privat bil i tjänst utgjorde 11 procent av koldioxidutsläppen. Under 2019 var motsvarande utsläpp 940 000 kg.

Malmö stads kostnader för resor i tjänsten under 2018 var omkring 20 miljoner kronor. Genom att förändra våra res- och mötesvanor kan vi – förutom att minska klimatpåverkan – bidra till en minskning av stadens kostnader för resor. Om resan ersätts med ett digitalt möte uppstår ingen reskostnad alls. I de flesta fall är resor med tåg billigare än med flyg och att välja gång, cykel eller kollektivtrafik istället för bil eller taxi innebär också lägre eller inga kostnader. Kostnaden för flygresor, inrikes och utrikes, var cirka 8 miljoner. Omkring 2 miljoner betalades ut för användning av privat bil i tjänst såväl 2018 som 2019.

Det behövs en tydligare prioritering och ansvarsfördelning gällande transporter och det gäller även för Malmö stads tjänsteresor. Det har saknats incitament till att välja tåg före flyg, eller cykel före bil. Varje förvaltnings klimatavtryck behöver synliggöras så att anpassade åtgärder kan genomföras och följas upp. Först då är det möjligt att få till stånd den beteendeförändring som behövs för att Malmö ska bli en klimatneutral stad.

Med utgångspunkt från tidigare års resvanor innehåller förslaget till Mötes- och resepolicy, med tillhörande riktlinjer, samt förslaget till klimatväxlingsmodell ett tydliggörande av hur Malmö stad ser på användning av privat bil i tjänst och användning av flyg vid tjänsteresor.

Flyg

Av det totala antalet flygresor inrikes åren 2018 och 2019 var drygt 85 procent resor till eller från Stockholm. Totalt reste medarbetare i Malmö stad närmare 6 miljoner kilometer med flyg 2018. Bland de förvaltningar som rest flest kilometer med flyg under åren 2018 och 2019 återfinns stadskontoret och grundskoleförvaltningen.

Flygets stora klimatpåverkan gör att behovet av att minska antalet flygresor är stort och vinsterna är flera. En resepolicy med tydliga riktlinjer kring flyg kan bidra både till miljövinster och ekonomiska besparingar antingen genom att tåg väljs eller genom att resan ersätts med digitalt möte. En beteendeförändring kan även bidra till förbättrad hälsa och ökad trafiksäkerhet liksom till bättre goodwill och ett starkare arbetsgivarvarumärke.

Användning av privat bil i tjänsten

Användning av privat bil i tjänsten står, efter flyg, för det största koldioxidutsläppet när det gäller resor i tjänsten. En reduktion av användandet av privat bil till förmån för gång, cykel eller kollektivtrafik skulle innebära förbättringar för miljön, möjliggöra ökad säkerhet och bättre hälsa¹ för medarbetare samt en minskning av kostnaderna. I de fall bil är nödvändigt leasar Malmö stad cirka 900 personbilar med höga miljö – och säkerhetskrav.

¹ Trafikverket: Om gång och cykling, hälsa och en hållbar utveckling 2015:153

Fordonen är till 92 procent fossiloberoende och enligt miljöbilsstrategin ska 100 procent av fordonsflottan bli fossiloberoende inom en snar framtid. Istället för att använda privat bil där miljö- och säkerhetsstandard inte är känd ska den interna flottan användas och tillgodose medarbetarnas behov av biltransport. Malmö stad bör inte kräva att privat bil i tjänsten ska användas. Malmö stad kan genom en restriktiv beslutshantering reducera användning av privat bil i tjänst.

Under 2018 kördes cirka 90 000 mil med privat bil i tjänsten och 2019 cirka 80 000 mil. Uppgifterna om användning av privat bil i tjänst baseras på inlämnade reseräkningar. Medarbetare som kör privat bil vid tjänsteresor utan att lämna in reseräkningar finns inte med i uppgifterna.

Förslag till mötes- och resepolicy med tillhörande riktlinjer

Nedan presenteras förslaget till ny mötes- och resepolicy och förslaget till nya riktlinjer för möten och resor.

Mötes- och resepolicy i Malmö stad

Goda kontakter inom Malmö stad, med andra kommuner i Sverige och med andra delar av världen är en viktig del av Malmös stads utvecklingsarbete. Vi som arbetar i Malmö stad har ett ansvar för att minska vår klimatpåverkan och att vara ett föredöme i vårt agerande. Vi har också ett ansvar för att använda skattepengar på ett klokt sätt. Därför är det viktigt att våra möten och tjänsteresor genomförs så klimatvänligt, kostnadseffektivt och säkert som möjligt.

Mötes- och resepolicyn gäller för alla inom Malmö stad

Malmö stads mötes- och resepolicy gäller för alla som arbetar inom Malmö stad, det vill säga medarbetare, förtroendevalda och anställda i helägda bolag. Den gäller alla möten och resor i tjänsten. Som medarbetare har du ett eget ansvar för att följa policyn. Du som är chef ansvarar för att skapa förutsättningar för att policyn och riktlinjerna följs av alla i verksamheten.

Prioritering vid möten och resor i tjänst

Resfritt möte

Innan beslut fattas om en resa ska du alltid undersöka möjligheterna att genomföra mötet digitalt. Utrustning och utbildning tillhandahålls av Malmö stad.

Resor i tjänsten lokalt inom Malmö

Att gå, cykla eller åka kollektivt ska alltid vara första alternativet vid resor inom staden.

Om du måste välja bil, väljer du Malmö stads bilar eller förvaltningens bilpooler. De följer aktuella miljö- och säkerhetskrav. Om du måste välja taxi, använd de avtal Malmö stad har tecknat. I avtalen ställs krav som går i linje med stadens mål gällande miljö, trafiksäkerhet och kostnadseffektivitet.

Resor i tjänsten inom Skåne och Köpenhamns-regionen

Använd kollektiva färdmedel som buss eller tåg vid resor inom Skåne eller Köpenhamnsregionen.

Om du måste välja bil väljer du Malmö stads bilar eller förvaltningens bilpooler. De bilarna följer aktuella miljö- och säkerhetskrav.

Inrikes resor i tjänsten

Välj i första hand tåg vid tjänsteresor inom Sverige. Välj alltid tåg före flyg vid resor till och från Stockholm. För att ta dig till och från tåg-, busstation eller flygplats använder du i första hand ett transportsätt som ger låg miljöbelastning, exempelvis tåg eller buss.

Internationellt

Överväg att ta tåg före flyg, åtminstone vid resor inom norra Europa. För att ta dig till och från tåg-, busstation eller flygplats använder du i första hand ett transportsätt som ger låg miljöbelastning, exempelvis tåg eller buss.

Information om reseräkningar, försäkringar och ersättning

Information om tjänsteresor, försäkringar, reseräkningar och traktamente finns tillgänglig på intranätet.

Att tänka på

- Digitala möten kan ofta vara ett alternativ till fysiska möten
- Om en resa är nödvändig, föregå med gott exempel och välj färdssätt med låg miljöbelastning.
- Självklart följer du alla lagar och bestämmelser samtidigt som du visar hänsyn i trafiken.
- När du ska bedöma restiden inkluderar du tiden för resan, väntetider under resan, tid för parkering, gångtid och väntetid mellan ankomst och mötets början.
- Bokningar och resor ska följa de styrdokument, riktlinjer och avtal som kan ha påverkan.
- Planera dina möten och resor i så god tid som möjligt.

Riktlinjer för Malmö stads möten och resor

Riktlinjerna ska förtydliga Malmö stads mötes- och resepolicy och ge vägledning och direktiv om vad som gäller vid resor i tjänsten och möten. Riktlinjerna ska bidra till en trygg och säker arbetsmiljö, minimera miljö- och klimatpåverkan, hålla nere kostnaderna och vårda Malmö stads varumärke. De ska också visa Malmö stads hänsynstagande till den enskildes livssituation.

Att mötas utan att träffas

Den billigaste, mest miljövänliga och säkraste resan är den som inte behöver göras. Det sparar tid, pengar och miljö att mötas på distans. Om du ska delta i eller anordna ett möte överväg alltid om det finns alternativ till att resa, till exempel telefonmöte, videokonferens eller webbmöte. Genom att planera i god tid kan möjligheten för en digital medverkan öka. Du som är chef har också ansvar för att möjliggöra användning av digitala alternativ, såväl avseende utrustning som utbildning.

Att välja färdssätt

Några inledande punkter att tänka på. I första hand ska alternativet resfritt möte väljas. I de fall en resa ska bokas blir det billigare om den bokas i god tid.

Om det krävs en tjänsteresa ska färdssätt med låg miljö- och klimatbelastning väljas. Självklart följer du alla lagar och bestämmelser samtidigt som hänsyn visas i trafiken. När du ska bedöma restiden ska du inkludera tiden för resan, väntetider under resan, tid för parkering, gångtid och väntetid mellan ankomst och mötets början.

Gång eller cykel

Att gå eller cykla ska alltid vara det första alternativet vid resor inom staden. Du som är chef ansvarar för att tjänstecyklar finns lätt tillgängliga och att de är lagenligt utrustade. Du ansvarar också för att det finns cykelhjälm, regnkläder och reflexväst.

Buss eller tåg

Att välja kollektiva färdmedel vid lokala resor är ekonomiskt och miljöriktigt. Du som är chef ser till så att det finns enkla rutiner för medarbetarnas lokala buss- och tågresor. Tåg väljs alltid vid resor till och från Stockholm, även i de fall det innebär övernattnig. Tåg kan vara ett alternativ även vid längre resor eller vid resor inom norra Europa.

Bil

När digitalt möte, gång, cykel eller kollektivtrafik inte är möjligt, och behov av bil uppstår, ska Malmö stads bilar eller förvaltningens bilpooler användas i första hand. På dessa bilar ställs det höga miljö- och säkerhetskrav vilket minimerar miljö- och klimatpåverkan. Miljö- och säkerhetskrav för stadens bilar anges i Miljöbilsstrategin.

Vid bilkörning gäller att

- samåka eller samordna transporter
- köra sparsamt enligt exempelvis ecodriving-metoden.

Taxi

Taxi kan användas vid resor längre än 5 km. Taxi kan väljas för kortare sträckor om särskilda skäl finns alternativt om det saknas kollektiva färdmedel och tillgång till Malmö stads bilar. Om du måste åka taxi, använd de avtal Malmö stad har. Vid upphandlingar ställs krav utifrån bland annat miljöhänsyn, kostnad och trafiksäkerhet.

Privat bil

Privat bil ska undvikas. Om särskilda skäl finns kan undantag beslutas av din närmaste chef. Skriftligt avtal och att resan överstiger fem kilometer är krav för att få ersättning i form av kilometerersättning.

För att inte medarbetare ska behöva använda privat bil i tjänsten, ska varje förvaltning skapa alternativ för dessa resor. Du som chef skapar de rätta förutsättningarna vid bilkörning genom att se till att Malmö stads bilar används.

Flyg

Undersök alltid om det finns andra alternativ till färd sätt än flyg. Om det är möjligt ska du välja tåg före flyg även vid internationella resor. Tänk på att det går att välja olika färdmedel till och från resmålet.

Boka resa i tjänsten

Beställ din tjänsteresa med hjälp av den resebyrå Malmö stad har avtal med. Vid resor lokalt inom Skåne eller i Köpenhamnsregionen används i första hand Skånetrafikens företagsalternativ.

Betalkort och poängsystem

Om du har behov av att göra utlägg i tjänsten använder du i första hand Malmö stads betalkort. Privata betalkort med bonuspoäng ska inte användas i tjänsten.

Säkra resor

En olycka kan få stora konsekvenser för Malmö stad om många medarbetare reser tillsammans. Överväg därför olika avgångar eller transportsätt. Vid utlandsresor följs UD:s råd.

Vid användning av bil ska Malmö stads bilar väljas i första hand för resor i tjänsten. Där det finns särskilda skäl att använda privat bil i tjänst kan undantag beviljas skriftligen. Det är önskvärt att den privata bilen i dessa fall uppfyller samma krav som de krav vi ställer på Malmö stads bilar.

Var och en ansvarar för att ta sig fram på ett säkert sätt utifrån rådande situation.

Alkohol

I Malmö stads riktlinje avseende alkohol och droger (2016-01-26) fastställs ett förbud för alla medarbetare att bruka eller vara påverkad av alkohol och droger under arbetstid. Detta gäller normalt även vid representationsaktiviteter för stadens anställda. Se ”Policy för alkohol vid representation i Malmö stad KF 2017”.

Logi

Vid resa ska boende bokas via Malmö stads upphandlade reseleverantör och det ska i möjligaste mån väljas ett boende som

- har en hög miljöprofil
- erbjuder etiskt certifierade och/eller ekologiska produkter
- visar en positiv syn på jämställdhet och mångfald
- är fritt från pornografi (enligt beslut i kommunfullmäktige 2004-02-26, §40)

Ordna konferens

Våra möten och konferenser ska stärka Malmö stads profil som en hållbar stad. Malmö stad har avtal med flera olika konferensanläggningar. Välj en anläggning som gör att kostnadseffektiva, miljöanpassade och säkra resor till och från konferensen blir möjliga. Välj i första hand anläggningar som kan nås genom kollektiva färdmedel och anpassa gärna start- och sluttider så att mötesdeltagarna kan ta sig dit och tillbaka på ett klimatsmart sätt.

För att minska resbehovet och öka tillgängligheten ska du alltid sträva efter att möjliggöra för deltagare att närvara digitalt, eller att webbsända evenemanget.

Resor till och från arbetet

Resorna till och från arbetet har en betydande miljö- och klimatpåverkan. Varje förvaltning bör därför

- informera om alternativ till bil och uppmuntra medarbetarna till att prova dessa
- erbjuda säker cykelparkering och gärna dusch och ombytesmöjligheter.

Ansvar

Varje chef har ansvar för att policyn och riktlinjerna efterlevs. Om särskilda skäl finns kan närmaste chef besluta om undantag vad gäller val av färdmedel. Med särskilda skäl avses verksamhetens förutsättningar eller den enskildes livssituation. Chefen ska:

- säkerställa att alla medarbetare känner till innehållet i policyn med tillhörande styrdokument.
- säkerställa att medarbetarna har kunskaper om kostnadseffektiva, säkra och miljöanpassade möten och resor, så att de förstår syftet med policyn och handlar därefter.
- säkerställa och följa upp att alla medarbetare fyller i reseräkning efter avslutad tjänsteresa överstigande 50 km
- uppmuntra och följa upp att policyn efterlevs.

Varje medarbetare ansvarar för att möten och resor i tjänsten sker i linje med policyn.

Uppföljning

Resepolicyns efterlevnad ska följas upp årligen som en del av nämndernas interna kontroll. Därutöver följer stadskontoret kontinuerligt upp efterlevnaden och kommunicerar med förvaltningarna. Kommungemensam uppföljning, och redovisning inom miljöområdet, ska även behandla Malmö stads tjänsteresor.

Förslag till klimatväxlingsmodell

Kommunstyrelsen beslutade i maj 2019 (STK-2019-104) att komplettera uppdraget från kommunfullmäktige om att ta fram en ny resepolicy med ett uppdrag att utreda möjligheten att införa en klimatväxlingsmodell.

Kommunstyrelsen beslutade i november 2019 (STK-2019-1249) att godkänna den första delen i arbetet ”Uppföljning av nuvarande resepolicy med förslag till fortsatt arbete samt möjlighet till klimatväxlingsmodell”. I rapporten presenterades möjligheter och förutsättningar för en klimatväxlingsmodell i Malmö stad. I rapporten förordades en klimatväxlingsmodell där resor med flyg, taxi och privat bil i tjänst belastas med en klimatväxlingsavgift. Medlen avsågs sedan användas till finansiering av åtgärder för hållbart resande till exempel kollektivtrafik, tågresor, cyklar och andra beteendeförändrande och miljöfrämjande insatser.

Under utredningens gång har taxiresor tagits bort då en ny upphandling av taxiresor kommer att göras med höga krav när det gäller miljö- och säkerhet vilket minimerar miljö- och klimatpåverkan.

De administrativa förutsättningarna för genomförande och prioritering av insatser avsågs utredas vidare innan eventuell driftstart 2021. Dessa förutsättningar och prioriteringar samt klimatväxlingsmodellen som helhet presenteras nedan (sidan 12–14).

Vad är klimatväxling?

Klimatväxling är ett ekonomiskt verktyg för att påverka både kostnader och växthusgasutsläpp. Det innebär att de tjänsteresor som ger hög klimatpåverkan (exempelvis resor med flyg och privat bil) beläggs med en intern avgift. Pengarna används till att stärka klimatsmart resande, som tågresor och cykel, samt till exempel till inköp för att underlätta digitala möten. Klimatväxling är alltså ett internt ekonomiskt styrmedel som hjälper till att ställa om till ett hållbart resande.

Klimatväxling skapar nytta på många nivåer. Förutom det självklara målet med minskade klimatutsläpp innebär klimatväxling att åtgärder genomförs inom Malmö stads egen organisation och att kostnaderna sannolikt sjunker eftersom hållbart resande är mer kostnadseffektivt. En klimatväxlingsmodell visar också att Malmö stad tar ställning och agerar för klimatomställningen.

Klimatväxling är inte samma sak som klimatkompensation.

Klimatkompensation innebär att de utsläpp som en aktör orsakar kompenseras genom ekonomiska åtgärder som genomförs av någon annan aktör. Dessa åtgärder ska leda till minskade utsläpp som är lika stora som de utsläpp som orsakats, det vill säga att nettoutsläppen blir noll. Klimatväxling å andra sidan används för att aktivt minska de egna utsläppen och pengarna stannar i den egna organisationen.

Varför klimatväxla?

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar och av Malmö stads budget för 2020 framgår att samtliga förvaltningar och nämnder ska vara en föregångare när det gäller minskade utsläpp av växthusgaser. Ett sätt att bidra till detta är att klimatväxla.

Klimatpåverkan från transporter är stor samtidigt som det finns bra alternativ i form av fossilfria transporter för Malmö stads medarbetare att växla till. Klimatväxling är en av flera insatser för att klara Malmö stads klimatmål. Det behöver skapas incitament att välja bort flyg och bil, liksom för att välja gång, cykel, kollektivtrafik och tåg - eller att mötas digitalt istället. De så kallade aktiva transporterna gång, cykel och att åka kollektivt har, förutom att vara klimatneutrala, också flera andra positiva effekter exempelvis hälsofördelar. Att växla resor från flyg till tåg och digitala möten, samt växla från bil till buss, cykel och gång innebär också minskade utgifter för varje förvaltning. Forskning² visar att kommunanställdas val i vardagen har stor påverkan på beteendet hos befolkningen i kommunen i stort. Kommunen måste gå före och visa vägen.

Syfte och mål med klimatväxling

Syftet med klimatväxling är dels att minska Malmö stads växthusgasutsläpp från persontransporter för att bidra till måluppfyllnad, dels att visa att Malmö som stad är föregångare och tar ansvar för de klimatpåverkande utsläpp som tjänstepersoner inom Malmö stad genererar. Det sker genom att minska antalet flygresor, framförallt till Stockholm samt minska antalet körda kilometer med privat bil i tjänsten samt skapa incitament för att välja mer klimatsmarta rese- och mötesalternativ som exempelvis tåg och digitala möten.

Effektmålet är att förenkla för stadens förvaltningar att göra hållbara val och därmed bli klimatneutrala. Detta genom att minska antalet ohållbara resor och att öka antalet aktiva resor så som gång, cykel och kollektivtrafik

Mål i budget 2020

Klimatväxling kan bidra till att uppnå budgetmålet *att Malmö ska vara en föregångare när det gäller minskade utsläpp av växthusgaser*.

Ett nytt miljöprogram som ska gälla 2021–2030 tas fram under 2020 där klimatfrågan är en viktig del.

Förslag

Utifrån detta föreslås att införa en klimatväxling i Malmö stad i form av att varje resa med flyg eller med privat bil i tjänst beläggs med en avgift på 50 procent av resekostnaden. Klimatväxlingspengarna används i första hand till subventionering av kollektivtrafikresande i tjänst för alla anställda i Malmö stad. I andra hand enligt en åtgärdslista som beslutas årligen.

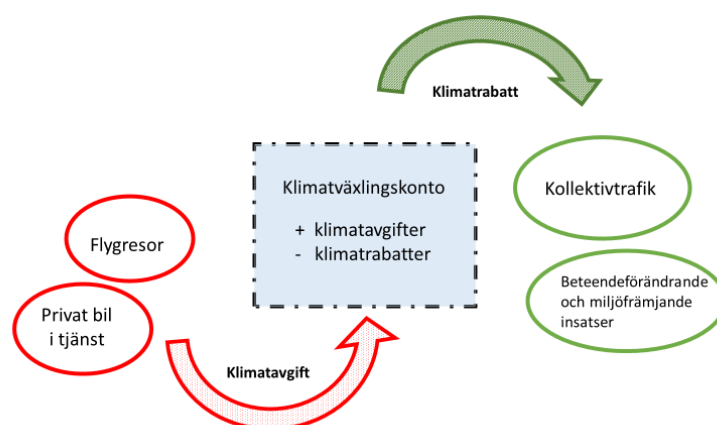
² Egnér, F and Trosvik, L (2018). *Electric Vehicle Adoption in Sweden and the Impact of Local Policy Instruments*. *Energy Policy* 121:584–596.

Klimatväxlingsmodell i Malmö stad

Vid varje resa med flyg eller med privat bil i tjänst föreslås att en avgift på 50 procent läggs till på resekostnaden som belastar kostnadsstället.

Klimatväxlingspengarna används i första hand till subventionering av kollektivtrafikresande i tjänst för alla anställda i Malmö stad. I andra hand enligt en åtgärdslista som beslutas årligen.

Exempel på åtgärder inom ramen för beteendefrämjande och miljöfrämjande insatser är upphandling av ett gemensamt bokningssystem för Malmö stads fordon, utrustning för digitala möten samt cykel- och miljöfrämjande åtgärder.

Storleken på procentsatsen speglar den avgift som erfarenhetsmässigt haft bäst effekt för att ändra resvanor i andra kommuner som infört klimatväxlingsmodeller.

Vem omfattas av klimatväxling

Samtliga nämnder och förvaltningar föreslås ingå i klimatväxlingsmodellen. Bolagen har egna ekonomisystem vilket försvårar för en sammanhållen modell och därför föreslås att avvakta med att inkludera dessa.

Vem undantas

De medarbetare som arbetar jour och/eller beredskap kommer att undantas från klimatväxlingsavgift vid användning av privat bil då den används för inställelse i tjänsten.

Administrativ hantering

Avgiften läggs till automatiskt vid konteringen av resan och bokas in på ett kommungemensamt klimatväxlingskonto. Kostnaden för resor med kollektivtrafik återförs till kostnadsstället.

Underlag till beslut om vilka åtgärder, utöver kollektivtrafik, som ska finansieras av klimatväxlingspengar tas fram av en arbetsgrupp (se nedan) i samråd med en referensgrupp bestående av representanter från olika förvaltningar. Beslut om åtgärder fattas av stadsdirektören i samråd med förvaltningschefsgrupp i god tid innan kommande klimatväxlingsår.

Det kontinuerliga arbetet med klimatväxlingsmodellen föreslås ledas av stadskontoret. Travel manager på stadskontorets HR-avdelning arbetar tillsammans med en arbetsgrupp bestående av tjänstepersoner från miljöförvaltningen, serviceförvaltningen samt stadskontorets ekonomienhet. Arbetet finansieras inom ramen för befintlig budget.

Klimatväxling har stark koppling till mötes- och resepolicy och är en del av de insatser som ska bidra till att öka efterlevandet av denna. Uppföljningen av Malmö stads resor kan med fördel samordnas och innefatta klimatväxling, efterlevnad av mötes- och resepolicy och övriga klimatmål inom staden som berör transporter. Modellen bör utvärderas efter tre år.

Erfarenhet från andra organisationer

Många andra organisationer, kommuner, regioner och länsstyrelser har redan infört klimatväxlingsmodeller. Vid framtagandet av en klimatväxlingsmodell i Malmö stad har erfarenheter från dessa beaktats. En viktig erfarenhet från flera kommuner är att en låg avgift inte har fått önskad effekt och därför har många av dem höjt avgiften efter ett par år. Modellens enkelhet spelar stor roll så att alla medarbetare förstår vad som är belagt med avgift samt vad pengarna används till. Det underlättar administration och kommunikation om det beslutas i förväg om vilka åtgärder som klimatväxlingspengarna ska användas till. Det har också framkommit att det är viktigt att kommunicera klimatväxlingsmodellen kontinuerligt för att upprätthålla effekten.

Region Skåne

Region Skåne har använt klimatväxling sedan 2012. De har valt att göra påslag på flyg och privat bil i tjänsten. Påslaget sker genom fasta avgifter för flyget: 250 kr enkel resa inrikes, 100 kr enkel Europa, 1000 kr enkel interkontinental. För privat bil läggs det på en avgift med två kronor per mil. Miljöenheten tar i samråd med alla förvaltningar fram en grön resplan med åtgärder för vad klimatväxlingspengarna ska användas till för att bidra till att minska de ohållbara resorna. Regiondirektören beslutar varje år om handlingsplanen. En resvaneundersökning sker var tredje år för att mäta resultat och attityder över tid.

Helsingborg

Helsingborgs stad har klimatväxlat sina flygresor sedan 2010, från början med 4 procent påslag på resorna som gick till en klimatkompensationsfond. 2013 höjdes avgiften till 10 procent, men antalet flygresor var fortsatt högt. Från och med juni 2017 har Helsingborg ett klimatväxlingsprogram där resor med flyg och privat bil i tjänsten beläggs med en avgift som motsvarar 50 procent av kostnaden för resorna. Pengarna används till att bekosta resor med kollektivtrafik och bidrag till el-cyklar. Kommunfullmäktige har fattat beslut om avgift samt åtgärder.

Örebro

I Örebro kommun infördes klimatavgifter 2009 i syfte att minska utsläppen av växthusgaser från den kommunala verksamheten och att stimulera klimatförbättrande åtgärder. En utvärdering från 2019 visar att systemet inte har haft förväntad effekt. Dels på grund av för låga avgifter men också på grund av att medarbetarna inte fått tillräcklig information om modellen. Förslaget är att klimatavgiften förändras från 1 jan 2021 till att endast avse flyg och att procentsatsen för flygresor höjs markant.³

Länsstyrelsen Malmö

Länsstyrelsen började 2015 klimatväxla resor med flyg samt tjänsteresor med egen bil. Flyg belastades med 250 kr per enkel resa och resa med egen bil 2 kr per mil. Flygresorna och bilresor med privat bil har minskat sen 2015, en utvärdering om det beror på klimatväxlingen kommer att göras under 2020. Privat bil i tjänsten minskade med 37 procent 2016–2019, antal flygresor med 26 procent, båda per årsarbetskraft. Vad klimatväxlingspengarna ska användas till beslutas löpande av ledningen. Pengar har exempelvis använts till distansmötesutrustning, eco driving-utbildningar, eldrivna verktyg och föreläsningar i klimatfrågor.

Västra Götalandsregionen

Västra Götalandsregionen har sedan januari 2016 ett program för klimatväxling i de egna verksamheterna. Klimatväxlingsavgiften är 3 kr per mil för privat bil. När det gäller flyg har den varit 250 kr per enkelresa inrikes, 500 kr per enkelresa i Europa och 1000 kr för övriga kontinenten. Vid årsskiftet 2020 höjdes avgiften på korta flygresor till 1000 kr per enkelresa.

Bilresandet har minskat med 20 procent och flygresandet med 30 procent mellan 2016 och 2019. Största förändringen har skett bland inrikesflyg som minskat med över 50 procent.

De avgifter som samlas in sätts på ett centralt klimatväxlingskonto för hela organisationen. Varje år görs en uppskattning hur stor kommande års klimatväxlingsbudget förväntas bli och utifrån den lägger miljönämnden i december fram ett förslag på vilka satsningar som ska prioriteras för klimatväxlingsbudgeten. Satsningarna ska bidra till att uppnå miljömål samt möjliggör ett hållbart resande i tjänsten. En del av budgeten har gått till ansökningsbara projektmedel. Även verksamhetsdialoger och resvaneundersökningar har gjorts genom konsultupphandling för klimatväxlingsmedel.

Sysav

I mars 2020 införde Sysav en klimatväxlingsavgift på flygresor med 50 procent som en pilot i Region Skånes klimatväxlingsprojekt⁴ Under året kommer de också att utreda möjligheten att lägga på en avgift på privat bil i tjänsten. Miljöenheten på avdelningen för verksamhetsutveckling har en kontinuerlig dialog med medarbetarna om vilka behov som finns och tar årligen fram två förslag för hur klimatväxlingspengarna ska användas. Åtgärderna beslutas

³ Ärendet är inte beslutat ännu (2020-04-14).

⁴ <https://utveckling.skane.se/utvecklingsomraden/miljo-och-klimat/klimatvaxling-i-skane/>
15 | Stadskontoret | Förslag till mötes- och resepolicy med tillhörande riktlinjer, förslag till klimatväxlingsmodell och förslag avseende förmånscykel

sedan av ledningsgruppen. Åtgärder för år ett är planerade till att användas till cykelservice för alla medarbetare samt till högkvalitativa headset för digitala möten.

Förslag till förmånscykel

Inledning

Under arbetet med att ta fram ett förslag till ny mötes- och resepolicy för Malmö stad har ett uppdrag gällande *miljö- och hälsofrämjande förmåner* för anställda aktualiserats. De förmåner som utretts har varit cykel och periodkort hos Skånetrafiken.

Bakgrunden till utredningen är ett antagande om att ökad tillgång till cykel och kollektivtrafik skulle kunna öka medarbetares hälsa och minska påverkan på miljön genom att delvis ersätta bilkörande. Det skulle också kunna innebära att en del av tjänsteresorna som idag görs med bil i olika former skulle kunna minska till förmån för mer klimatsmarta färdmedel som cykel eller kollektivtrafikresande. Även en minskning av arbetsgivarens kostnader för resor med Skånetrafiken skulle kunna bli aktuell.

Utredningen konstaterar att periodkort för kollektivtrafiken skulle innebära ökade kostnader för arbetsgivaren, alternativt inte skulle innebära lägre kostnad för den anställda, varför det inte är aktuellt att gå vidare med det förslaget. Utredningen visar däremot att förmån i form av cykel eller elcykel går att få kostnadsneutral för arbetsgivaren genom bruttolöneavdrag samtidigt som nettovinst uppstår för den anställda.

Förslag

Utifrån detta föreslås att möjligheten till förmånscykel för Malmö stads anställda genom bruttolöneavdrag införs.

Vad är en förmån?

En förmån är någon form av ”ersättning för arbete” som en anställd kan få i annan form än kontant ersättning. En förmån uppkommer i princip så snart arbetsgivaren bekostar en privat levnadskostnad åt en anställd (eller en anställd använder arbetsgivarens tillgångar för privat ändamål).

Huvudregeln är att en förmån är skattepliktig om det inte särskilt reglerats att den är skattefri. Den värderas normalt till sitt marknadsvärde. I vissa fall görs värderingen schablonmässigt. Förenklat kan man säga ett förmånsvärde motsvarar den besparing den anställda gör genom att få förmånen genom jobbet jämfört med att köpa den privat. Det är den mellanskillnaden som kan bli skattepliktig.

Om en anställd får använda arbetsgivarens cykel för privata ändamål/resor, är det en skattepliktig förmån för den anställda och arbetsgivaren ska göra skatteavdrag och betala arbetsgivaravgifter. Detta gäller till exempel vid privat användning av de tjänstecyklar som idag finns att tillgå som anställd i Malmö stad.

Bruttolöneavdrag

Många arbetsgivare kompenserar för sina kostnader för en förmån genom att den anställde får ett så kallat bruttolöneavdrag. Ur arbetstagarens perspektiv byter hen ut en del av sin lön före skatt mot en förmån.

Ett bruttolöneavdrag räknas inte som en betalning för att få en förmån. Bruttolöneavdrag innebär att arbetsgivaren och den anställda anses ha ingått ett nytt löneavtal som innebär en lönesänkning som compensation för en förmån. Om förmånen är skattepliktig är det den nya, lägre kontantlönen plus förmånens värde som ligger till grund för skatteavdrag och arbetsgivaravgifter. Så är fallet med förmån av cykel. Det som kan påverkas negativt för arbetstagaren av ett bruttolöneavdrag är sjukpenning, föräldrapenning och eventuellt ersättningar direkt från arbetsgivaren, så som semestertillägg, extra föräldrapenning och liknande ersättningar. Vilka ersättningar som påverkas beror på vad som utgör underlag för ersättningen, om det är bruttolön före eller efter bruttolöneavdraget. Det skiljer mellan olika typer av ersättningar.

För den anställda innebär ett bruttolöneavdrag för en skattepliktig förmån en viss nettoeffekt jämfört med att själv köpa varan eller tjänsten för sin nettolön (lön efter skatt).

Cykelförmån

Det har under senare år blivit allt vanligare att arbetsgivare ger ut cykelförmån till anställda. Arbetsgivaren köper eller leasar cykel som den anställda hyr och fritt förfogar över. De vinster som framhålls är framför allt;

- hälsomässiga då förmånstagaren cyklar mer
- miljömässiga då både privata resor (till exempel resor till och från arbetet) och kortare resor i tjänsten i större utsträckning görs med cykel

Förmånscykel i Malmö stad

Det finns idag externa företag som erbjuder lösningar för tillhandahållande av förmånscyklar. Det finns även ett tänkbart internt alternativ att tillhandahålla en motsvarande lösning, via serviceförvaltningen. Dessa alternativ ska utredas och vägas mot varandra med tanke på såväl vilka cyklar som erbjuds, serviceåtagande, personaladministrativ hantering och ekonomiska aspekter. Förenklat kan dock bruttolöneavdrag vid förmån av cykel beskrivas på följande sätt;

Kostnaden för en förmånscykel, baserade på exempel från extern leverantör, innebär ett bruttolöneavdrag på 150 kronor/månad (vanlig cykel) och 375 kronor/månad (elcykel). Vanligen tecknas avtal om förmånscykel mot bruttolöneavdrag på tre år med möjlighet att köpa ut cykeln till rådande marknadspris vid avtalets utgång. Detta marknadsvärde är inte känt vid avtalets tecknande. Vill den anställda inte köpa ut sin cykel efter avtalstidens slut lämnas den tillbaka.

Förmånsvärdet för en cykel som beräknas enligt gällande regler är förhållandevis lågt jämfört med den verkliga kostnaden för att köpa en cykel i detaljhandeln. När avtal tecknas med någon av marknadens aktörer på området är prisbilden runt 20 (i vissa fall upp till 40) procent lägre än i detaljhandel, men ändå högre än beräknat förmånsvärde.

Då förmånsvärdet är lägre än kostnaden för förmånen kommer bruttolöneavdraget att bli högre än förmånsvärdet. Vid bruttolöneavdrag ska avdrag för skatt beräknas på den nya, lägre bruttolönen plus förmånsvärdet. Detta utgör även underlag för arbetsgivaravgifter vilket innebär att dessa blir lägre vid bruttolöneavdrag för förmån än utan.

Den anställdas nettoeffekt av att få tillgång till en förmåncykel genom bruttolöneavdrag (jämfört med att själv köpa samma cykel för sin nettolön) varierar beroende på vilken cykel den anställda väljer samt vilken marginalsatt den anställda har. Att det blir en nettovinst för den anställda, trots att arbetsgivaren kompenserar sig fullt ut för sina kostnader, är dock säkerställt av de företag som idag är störst på dessa lösningar.

Effekter av förmånserbjudande

När det gäller hur bruttolöneavdrag påverkar andra ersättningar än lön, det vill säga sjukpennings- och pensionsgrundande inkomst, är det så att för inkomsttagare som efter bruttolöneavdrag, ligger över takvärdena⁵ får det ingen påverkan på dessa ersättningar. För inkomsttagare som ligger under takvärdena kan ersättningarna komma att påverkas något. Eftersom förmånsvärdena för cykelförmån är relativt låga är även påverkan på ersättningarna låga

Gällande ersättningar från sjukförsäkringen och föräldraförsäkringen är det lättare att göra prognos över påverkan. Räkneexemplen nedan, baserade på exempel från extern leverantör, utgår från ett bruttolöneavdrag om 150 kronor/månad (vanlig cykel) och 375 kronor/månad (elcykel) för inkomsttagare som ligger under takvärdena.

Cykel

Årligt bruttolöneavdrag (12 mån)	1 800 kronor
Föräldrapenning (knappt 80 % av lön)	360 kronor/år i påverkan
Sjukpenning (knappt 80 % av lön)	360 kronor/år i påverkan

Elcykel

Årligt bruttolöneavdrag (12 mån)	4 500 kronor
Föräldrapenning (knappt 80 % av lön)	900 kronor/år i påverkan
Sjukpenning (knappt 80 % av lön)	900 kronor/år i påverkan

⁵ för SGI 31 533 kr/mån, för PGI 44 892 kr/mån